

Rudar izhaja trikrat na mesec in sicer prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu z datumom naslednjega dne. Naročnina za celo leto 4 K, pol leta 2 K in četrlet 1 K. Posamezne številke po 10 v.

RUDAR

Reklamacije so proste poštnine. Nefrankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati po dogovoru. Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani Mirska ulica 22, prvo nadstropje.

..... Glasilo slovenskih rudarjev.

Naznanilo načelstva Unije.

Na podlagi sklepa načelstva Unije se bo pričnši s 1. januarjem 1914 pri izpostavljanju članskih knjižic za novo pristopivše člane izvedla znatna olajšava v tem smislu, da bo izpostavljanje članskih knjižic za nove člane enostavnejše. Potom te olajšave se bo med podružnicami, oziroma vplačevalnicami na eni in med centralo Unije na drugi strani, upravno (administrativno) dopisovanje znatno omejilo, ravno tako se bodo znatno omejili tudi stroški za poštnino. Sodrugi blagajniki, ki bodo s sklepom načelstva, glede nove uvedbe imeli največ opraviti, so naprošeni, da se s tem sklepom, oziroma s to uredbo čim prej seznanijo ter daje načelstvo blagajnikom v to svrhu kot polasnilo na znanje sledeča navodila:

Navodilo za blagajnike glede izpostavljanja članskih izkaznic (kart) za pristopajoče člane.

Splošna določila.

S pričetkom 1. januarja 1914 se bo glede izpostavljanja članskih knjižic izvedla nova uredba in sicer v tem smislu, da se dosedanji način izpostavljanja članskih knjižic bo odpravil in nadomestil z uvedbo članskih izkaznic (kart). Omenjene članske izkaznice pa se bodo potem, ko je vsak izmed na novo sprejetih članov vplačal 52 zaporedno tekočih tedenskih prispevkov, za člansko knjižico zmenjale. Članske izkaznice se bodo izpostavljale v podružnicah. Zamenjava članskih izkaznic za članske knjižice se izvrši v centrali Unije.

Za izpostavljanje članskih izkaznic se določujejo sledeča pravila:

Sprejemanje članov.

1. Pri sprejetju v Unijo rudarjev mora vsakdo izpolniti predtiskano pristopno izjavo. Vpisnino, oziroma pristopninsko pristojbino in vsaj en tedenski prispevek je treba plačati takoj ob pristopu.

2. Kot člane sprejemati se sme le take osebe, ki so resnično kot delavci v rudništvu in k rudniškim podjetjem pripadajočih postranskih obratih vposleni. Po tem temeljnem načelu se je treba strogo ravnati. Če bi se navzlic temu v eni ali drugi podružnici, oziroma vplačevalnici, prezrši navedeno temeljno načelo, sprejemalo druge osebe, tedaj je članstvo teh oseb v vsakem takem slučaju neveljavno.

Izpostavitve članske izkaznice.

3. Članske izkaznice so tiskane, oziroma predtiskane v štirih jezikih. Kakor hitro vplača novi, pristopivši član vpisnino in vsaj en tedenski prispevek, se izpolni članska izkaznica. Članske izkaznice izpolnjuje in novim članom izroča vsaka podružnica povsod tam, kjer se je novi član bil vpisal.

4. Pri izpostavljanju oziroma izpolnjevanju vsake članske izkaznice je treba paziti, da se ime novega člana, njegov rojstni čas, dan pristopa v Unijo ter stanovišče zabeleži in iz pristopne izjave na člansko izkaznico vestno prenese oziroma prepíše.

5. Praviloma naj članske izkaznice izpostavlja oziroma izpolnjuje blagajnik, sme pa se tudi, kjer to krajevne razmere utemeljujejo, to opravilo poveriti kakemu drugemu podružničnemu odborniku. S člansko izkaznico vred je vsakemu na novo pristopivšemu članu ob enem tudi izročiti pravila in pravilnik Unije in sicer v tem jeziku, v katerem to novi član zahteva.

O vlepjanju potrdilnih znamk.

6. Potrdilna znamka o vplačani vpisnini je prilepiti na drugi strani članske izkaznice in sicer na oni prostor, ki je predtiskan z besedilom: »Znamka za plačano vpisnino«.

Glede prilepljanja potrdilnih znamk je treba paziti, da se potrdilno znamko prilepi vselej na oni teden, za katerega je bil tedenski prispevek plačan. Če na primer postane kaka oseba član s 1. marcem, tedaj je prva tedenska, prispevna, oziroma potrdilna znamka prilepiti na drugi strani v predelček 9. tedna. Kadar pa se nasprotno izvrši pristop dne 15. marca, tedaj je prvo potrdilno znamko prilepiti v predelček 11. tedna itd.

7. Potrdilno znamko za vpisnino kakor tudi prvo tedensko, prispevno potrdilno znamko sme prilepiti izključno le blagajnik, ne oziraje se na to ali je v dotičnem kraju članske izkaznice izpostavljati pooblaščen kak drug funkcionar podružnice ali ne.

Ureditev članskega imenika v svrhu pregleda.

8. Ker se članske izkaznice novo sprejetih članov torej ne bodo več izpostavljale, oziroma izpolnjevale v centrali Unije, temveč se bodo izpostavljale v podružnicah, nadaljno pošiljanje pristopnih izjav na centralo Unije odpade, ostanejo pristopne izjave potem takem torej v podružnici.

Za vodstvo in pregled imenika sprejetih novih članov se uvede nastopna uredba:

Centrala bo vsaki podružnici, oziroma vplačilnici dala na razpolago primerno število članskih izkaznic, ki bodo vseskozi opremljene s tekočimi glavnimi (matričnimi) številkami. V zvezi z članskimi izkaznicami dobe podružnice polo, opremljeno s potrebnim predtiskom (imenik, novih, sprejetih članov), ki bo obsegala one glavne številke vseh onih članskih izkaznic, ki jih je podružnica prejela.

9. Kakor hitro se kako člansko izkaznico izpostavi, se morajo vsi podatki, ki jih članska izkaznica obsega, razen stanovišča, ob enem takoj tudi vpisati v imenik novih članov in sicer tako, da se glavna številka izpostavljene članske izkaznice z dotično glavno (matrično) številko imenika vjema. Če na primer izpostavljena članska izkaznica nosi glavno številko 103.666, tedaj se sme vpis v imenik izvršiti zopet le pri, oziroma poleg glavne številke 103.666.

10. Pri izpostavljanju članskih izkaznic je treba ravnati previdno, če pa se navzlic temu kaka članska izkaznica pokvari, tedaj pa mora tudi dotična glavna številka v imeniku, ki se vjema s številko pokvarjene članske izkaznice ostati prazna. V tem slučaju je na dotični prostor imenika zapisati: »Pokvarila se je«.

11. Kadar se je sprejelo toliko novih članov, da so se vse razpoložljive članske izkaznice porabile, tedaj je imenik novih članov vpslati centrali Unije, nakar dotična podružnica poleg zraven spadajoče nove pole, prejme vnovič nadaljno, primerno število novih članskih izkaznic.

Sprejem že organiziranih delavcev.

Organiziranim delavcem, ki od kake druge organizacije prestopijo k Uniji, se v podružnicah oziroma vplačilnicah nobenih članskih izkaznic pod nobenimi pogoji izpostavljati ne sme. V takih slučajih se prestopajočim dotičnikom izpostavi članska knjižica izključno le v centrali Unije. Navedeno določilo velja tudi za one rudarje, ki so v inozemstvu bili organizirani in k Uniji prestopijo. V vseh takih slučajih je člansko knjižico dotičnika poslati na centralo Unije, nakar mu ta izpostavi in vpošlje člansko knjižico Unije.

Načelstvo.

Potres.

Iz dela nešteti milijonov delavskih rok izvira bogastvo kapitalističnega sveta. Na suženjskem hlapčevstvu nešteti milijonov ljudi, ki delajo, ne da bi vedeli za kaj in koga, je zgrajena moč kapitalističnih velesil. In ne samo ogromne armade belih delavcev v Evropi robotata kapitalu, temveč tudi drugod, razun Evrope, je mednarodni kapital vpregel v svoj jarem nič manjše množice človeških bitij, kakor v Evropi. Vse, kar nosi človeški obraz, brez razlike kraja, povsod kjer mu je bilo le dostopno, je revne sloje človeškega rodu zaslužnil. Črnci, na pavalnatih plantažah Amerike in v kavčukastih gozdovih v Kongu; Indijci, v predilnicah Bombaja, na obsežnih zemljiščih Bengalije in v čajovih nasadih Ceylona; Kafi in Hottentoti, ki v daljni južni Afriki kopljejo v rudnikih blesteče se zlato; kitajski kuliji, ki v lukah velikega Oceana prenašajo tovore in Malaici v nasadih dišavnih koreninic Arhipelja, — vsi, vsi, ustvarjajo potom svojih rok nadvrednost, ki se steka v blagajnah evropskih

in ameriških kapitalistov. Vsi, vsi, spreminjajo vrednost zemlje v zlato, kojega moč je v prvi vrsti delavca bele kože podjarmila. In če je prav belo delavstvo tu in tam rebeliralo, še vedno je ostajala kapitalu prijetna tolažba, da ga milijone in milijone kulijev brez vsake lastne volje, nemo, ponižno in brez vsake sile k odporu uboga.

Toda časi se spreminjajo, nekaj let sem se je začela zemlja, na kateri je kapital zgradil svoje navidez nedobitne gradove, nevarno tresti.

Duh rebelije, duh vstaje se je na grozo vseh kapitalistov začel opasno širiti tudi že med rumenimi, rdečimi in črnimi dosedaj potrpežljivimi sužnji. Veliki, svetovno zgodovinski preobrati se pripravljajo po vsem daljnem vzhodu.

Zelo pomenljivi dogodek tega splošnega revolucionarnega vrenja je kapitalistični razred Anglije ne malo prestrašil. V Južni Afriki, kjer se od časa burske vojske vedno pojavljajo strašni socialni boji, je policija in vojaštvo zopet stopilo v akcijo, zopet namreč strelja na ljudi, ki so brez vsake obrambe; zaporci se polnijo z vjetniki. Revolucionarni strah prešinja in pretresava vso deželo. In odmev, ki ga ta strah nahaja v Indiji je znamenje teške krize, ki se je po vsej svetovni velikobritanski državi začela oglašati.

Kapitalisti so že skozi dolga leta uvažali indijske kulije v južno Afriko tako, da dandanes dela v tamošnjih sladkornih plantažih in rudnikih ter tovarnah v Natalu, teh indijskih proletarcev preko 133.000.

Potom dolgoletnih kontraktov vezani na podjetnike, so ti ljudje stlačeni skupaj po mizernih vaseh do danes, v pravem pomenu besede živeli kakor sužnji. Beli birci, ki jih imenujejo poslovodje, so jih priganjali pri delu z bičem v roki in zelo pogostoma je bič, ki je imel devet koncev, žvižgal po hrbitih njihovih usmiljenja vrednih žrtvah.

In danes? Danes kar naenkrat stoji 133.000 indijskih sužnjev v stavki!

V zadnjih letih se je zelo pogostoma dogajalo, da indijski delavci, kadar je potekel njihov kontrakt, se niso več vračali nazaj domov, pa tudi kot delavci niso nadaljevali dela na plantažah ali pa v rudnikih, temveč so si s pomočjo prihranjenega zaslužka kupili, oziroma otvorili kako trgovino, ali pa v najem vzeli kako zemljišče, katerega so potem kot samostojni gospodarji obdelovali. To pa vladajočemu razredu Južne Afrike ni bilo po godu: »potrebujemo Indijce kot kontraktne delavce, nikakor pa jih ne potrebujemo kot svobodne može« tako je s cinično odkritostjo dejal vodja agrarcev. In prizadevanje južnoafriškega vladajočega razreda je imelo za posledico, da je vlada v Južni Afriki prišla na satansko misel, zapleniti indijskim proletarcem vse njihove prihranke, da jim bo odvzeta možnost naseljevati se po Južni Afriki kot svobodni trgovci, oziroma kot svobodni kmetje.

Vlada jim je enostavno diktirala davek od vsake glave, v znesku po 72 K! To je bilo ubogim zaslužnjem Indijcem preveč, ob enem pa tudi zadosti. Že dolgo tlačena nezadovoljnost je butnila z elementarno silo na dan; vseh 133.000 je odložilo delo.

Sužnji so na mah postali delavci, ki se poslužujejo modernega bojnega sredstva, stavke. Velikanski delavski shodi, na katerih postavljajo zahteve, slede. In kuliji, ki so do danes bili sužnji, vstajajo in trgajo vpricho preseščene javnosti zastor, ki je do danes zakrival peklo, v katerem so živeli. Tu je slišati, da je na sladkornih plantažah telesna kazen, to se pravi pretep še vedno v navadi, tam zopet, da je v premogovniku v Ballengeidu priganjač nekega indijskega delavca smel brez vsake kazni ubiti, povsod pa pripovedujejo o groznih nezdodah pri delu.

Vlada mobilizira oboroženo silo, daje voditelje zapirati, in delavce radi kršenja kontrakta obsojati na prisilno delo in v zapore ter privaja Kafre kot stavkolomce v deželo.

Toda kulijji se postavljajo v bran! Branijo se kakor razkačeni levi z gorjačami in nožmi proti policiji in vojaštvu; nasade sladkorne trsi zažigajo ter izjavljajo, da se popreje ne bodo pogajali, dokler njihovi voditelji ne bodo izpuščeni na svobodo in kar zveni kakor bajka — je, da se črni Kafri, ki so prišli kot stavkolomci, tu in tam velikanskemu gibanju — pridružujejo! Stavka naj se že konča kakorkoli, eno je gotovo: Nepričakovana vstaja in upor najbolj potrpežljivega in najbolj ponižnega delavca na svetu, nenadna izpremenitev tovarne živine v čutečega človeka in bojujočega se delavca je grandiozno prizor brez primere; zgodovinski dogodek prve vrste.

Pri vsem tem pa ne smemo pozabiti, da tvori teh 133.000 indijskih kulij v Južni Afriki prav za prav le majhen oddelek veliko veliko večje armade, kajti pod angleškim žezlom živi v njihovi domovini, v velikanski indijski državi 300 milijonov ljudi, in med temi je na milijone in milijone njihovih bratov. Važnejši in zgodovinsko pomembnejši kakor stavka v Natalu pa so dogodki, ki jih je izzval odmev tega boja v Indiji sami. Shod na shod se vrši v Bengaliji in v Dekhanu, povsod je slišati ogorčene proteste proti nečloveškemu ravnanju z Indijci v Natalu. V celi Indiji zbirajo prispevke za podporo stavkajočim s tako vneto, da so posebni za to nalašč sestavljeni odbori že v prvem hipu bili vstanu 160.000 kron nabranega denarja poslati stavkovni blagajni njih bratov v Natalu. Pretresujoči bojni klic preveva vso deželo, vse kriči po maščevanju!

300 milijonov ljudi — toliko kakor v vsej Evropi brez Rusije — živi v Indiji in to velikansko državo ovladuje Anglija s pomočjo le 6500 angleških uradnikov in 78.000 angleških vojakov. Ogromne množice tega prebivalstva drži na uzdi edinole nadnaravna vera v čudodelno moč evropskega orožja. A ta nadnaravna vera v to orožje je pričela opasno pešati in zavednost ter navdušeno zaupanje v samega sebe plamti vpričo dogodkov v Južni Afriki med indijskimi masami močnejše kot kdaj prej.

In tako se zemlja, na kateri je zgradba na videz nepremagaljive trdnjave angleške svetovne države zgrajena, nevarno trese. Med tem ko se na samem Angleškem nekdanj tako mirni delavci, ki se jih je vsemu socialističnemu svetu na evropski kopnini predstavljalo kot vzorne fante, v velikanskih bojih dvigajo, se iz Južne Afrike čuje temno a sumljivo bobnenje, v ogromni Indiji pa se mogočnim angleškim svetovnim gospodom zemlja pod nogami trese!

Sužnji kapitala se vzbujajo povsod ne samo v Evropi sami. Duh nezadovoljnosti, duh revolucije, ki se nahaja na zmagovitem pohodu preveva ves svet. Dosedaj neslišano raste in dozoreva v naročju časa, bližje in bližje prihaja ura, v kateri bo vklenjeno človeštvo raztrgalo verige, v katere ga je vkoval kapitalizem s pomočjo zlatega denarja.

Parlamentarno delovanje.

Šest let je pravkar poteklo, odkar se je sesel prvi ljudski parlament, izvoljen na podlagi splošne neposredne volilne pravice. Milijone ljudskih volilcev je spremljalo z upanjem in pričakovanjem prvo četo ljudskih zastopnikov, poslanih v državni zbor, da tam nadaljujejo

delo socialnih, gospodarskih in političnih reform. Nad deset let se je avstrijski proletariat vneto bojeval za dosego volilne pravice. Na neštevilnih shodih in kongresih, potom javnih demonstracij in manifestacij je delavstvo zahtevalo, biti deležno ustavnega življenja. Volilne pravice se ljudstvu ni hotelo priznati. Ali ko je nastala ruska revolucija, ki je oživela med evropskimi delavskimi sloji bojni duh in pogum, je pričelo tudi avstrijsko ljudstvo zahtevati še bolj glasno in odločno svoje konstitucijske pravice. Gospodujoči razred se zdaj ni upal upreti složni, odločni volji novega političnega faktorja.

Pod vplivom vedno silnejšega in energičnejšega pritiska zapostavljenih mas je morala vlada preklicati svoj nekdanji »Nikoli!«. Volitve so bile razpisane; širši ljudski sloji so bili zdaj deležni političnih pravic. Zavedno delavstvo je volilo svoje socialno demokratične poslance. Pričakovati je bilo spremembo političnih, gospodarskih in socialnih razmer v državi. Nova zakonodaja naj bi omogočila kulturni in razredni socialni razvoj proletarskih in kmečkih mas. Novo politično življenje je nastalo: življenje boja in pričakovanje. Razredni boj se ni več bil samo na gospodarskem polju; prenešen je bil tudi v politične institucije.

Je bilo delovanje parlamenta takšno, kakršno bi smelo biti? Ni bilo! Narodnjaške homatije so našle v parlamentu po uslugi vlade ugodna tla. Vemo tudi, zakaj. Zastopniki delavstva so zahtevali izvedbo gospodarskih, delavsko-varstvenih predlogov, izpolnitev socialne politike, razširjenje politične svobode itd. Tak politični program državnih reform je bil koristen delavstvu, ki je tudi na podlagi tega politično-socialnega programa volilo socialistične poslance. Ni bil pa po godu meščansko-kapitalistični državnozbornski večini in tudi ne vladi sami. Da se paralizira uspešno delovanje socialno demokratičnih poslancev, ki so z vso energijo nastopili proti brezvestni politiki narodnjaških in klerikalnih strank, se je čutilo potrebno, prenesti v državni zastop nacionalne prepire, ki jih je v prvi vrsti vlada samo izrabljala v svoj prid. Mesto dela socialnih reform: večno, sistematično zabavljanje večine, ki je prikrivala svojo nedelavnost z vsakokratnimi hrupnimi nastopi v zbornici.

Parlament je postal po zaslugi nacionalcev in klerikalcev vsakdanji teater, kjer so se se vrstili razni politični žonglerji, ki so neprestano ponavljali svoje nespodobne komedije. Naj se tedaj čudimo, če izkazuje bilanca o parlamentarnem delovanju meščanskih strank klavrne uspehe?

Dosedanji nepovoljni uspeh delovanja ljudskega parlamenta nas ne sme motiti v presojanju važnosti, pomena in koristi ljudskega parlamenta. Državni zbor zamore uspešno delovati in odgovarjati svoji veliki nalogi le, kadar se večina članov tega parlamenta zaveda naloge največjega državnega javnega zastopa in je tudi v zmislu postavljenega programa konsekvntno in pošteno izvajala. Zastonj bi bilo, pričakovati takega pojmovanja naloge državnega neposrednega zastopa pri eksponentih sedanje večine. Sedanjo kapitalistično večino sestavljajo zastopniki kapitalistov, ki se tudi kot taki zavzemajo predvsem za interese kapitalistov. Dokler bodo imeli v državnem zboru

glavno besedo taki zastopniki, ne bode tek parlamentarnih razmer drugačen. Treba je predvsem zdrobiti premoč nacionalističnih in klerikalnih strank. Delavstvo si je znalo izvojiti splošno volilno pravico; tega sredstva razrednega političnega boja naj se zdaj uspešno poslužuje, da porazi koalicijo braniteljev izkoriščajočega in pobijajočega kapitalizma.

Nezgodno zavarovanje.

Kakor znano je bila vladna predloga glede nezgodnega zavarovanja za rudarje izročena narodnogospodarskemu odseku državnega zbora. Narodnogospodarski odsek, ki je v predlogi v dveh svojih sejah razpravljal, jo je končno tudi dognal in je tozadevno poročilo za zbornico tudi že izdelal in ker je poročilo med poslance tudi že razdeljeno, ne manjka nič drugega, kakor da pride potom narodnogospodarskega odseka že dognana predloga na dnevni red v zbornici in da jo zbornica odobri. Dolgoletna zahteva rudarjev se potem takem bliža svojemu uresničenju. Rešitev predloge po državnem zboru je pričakovati še pred božičnimi prazniki.

Torej vendar enkrat, čas je že, da ta državni zbor, kojega večina se peča večinoma le z dovoljevanjem davkov za militarizem, napravi po strašno dolgem času končno tudi enkrat nekaj koristnega za delavce. Če bi večinske, meščanske stranke v tem državnem zboru imele kaj smisla za ljudske potrebe, bi ta drobnica bila že zdavna lahko rešena.

Poročila iz tujine.

NEMČIJA.

Odpušcanje delavcev v Ruhrskem okrožju.

Mnogo hitreje kakor se je dalo pričakovati, je splošna gospodarska kriza pritiskala na Porenško Westfalsko premogovno okrožje. Znamenja krize je bilo opaziti že skozi več tednov; v številnih premogovnikih so število šihotov skrčilo. Temu nasprotno pa, kakor v porogljivi zasmeh, se je v drugih premogovnikih tega okrožja napravilo toliko nadšihotov (Überschichten), da navzlic omejitve dela v prvotnih jamah številke glede produkcije prekašajo one iz leta 1912. Z drugimi besedami rečeno, nakopalo se je letos navzlic omejitvi dela na nekaterih obratih, več premoga kakor lani.

Tako na primer je množina nakopanega premoga znašala l. 1912. in letos:

	1912	1913
v I. četrtletju	23,704.208 ton	28,135.422 ton
v II. »	25,125.446 ton	28,820.569 ton
v III. »	27,393.391 ton	29,632.927 ton

Kakor rečeno, dasi so uprave številnih premogovnikov ali pa kakor v Nemčiji pravijo »cech«, število delavnikov (šihot) v avgustu in septembru že znatno skrčile oziroma omejile, so številke v produkciji v tretjem četrtletju kakor videti vseeno znatno poskočile. In ker so tudi še v oktobru številke o produkciji prekašale one oktobra lanskega leta, prebivalstvo Ruhrskega okrožja prav ni hotelo verjeti, da se kriza bliža. Toda brezskrbnost rudarskega prebivalstva v tem okrožju je doživela nepričakovano hudo razočaranje, ki mu ga je prinesla vest, da rudniške uprave pripravljajo obširne odpovedi delavstvu in da so z odpušcanjem delavcev že pričeli. Tako so na primer na cechi »Zollern« delo odpovedali 15, na cechi

LISTEK.

Kitajska armada.

Na daljnem vzhodu se zopet mrači in vsak čas začne lahko treskati. Stari računi med Kitajsko in med Japonsko še niso poravnani in zdaj se zdi Japoncem čas ugoden, da spravijo te stvari v red, magari z novo vojno. Japonska se vojne ne boji, četudi je dosti manjša od Kitajske, po prebivalstvu in denarju tako majhna, da bi se Kitajski pravzaprav še primerjati ne smela. Japonska dela napram Kitajski tisto politiko, kakor jo delajo Združene države napram sešterskim republikam srednjameriškim. Pošilja namreč vstašem prostovoljce, če pa kateri teh prostovoljcev pde v boju, zahteva za ta umor zadoščanje. Tako delajo Japonci na Kitajskem. Kitajski revolucionarji so deležni najizdatnejše podpore iz Japonske. Sicer ne nastopa Japonska nikjer oficijelno, ali njene prste je povsod videti in čutiti. V Nankingu se vojskuje v vrstah revolucionarjev polno japonskih oficirjev, zlasti vse topničarstvo vodijo ti japonski strokovnjaki in sicer z uspehom. Na pritožbe kitajske vlade glede teh oficirjev, je odgovorila japonska vlada, da nima nobenega vpliva na te ljudi in da so se brez njene vednosti pridružili revolucionarjem. Čim pa so bili trije teh oficirjev ubiti, je nastal na Japonskem vihar in ja-

ponska vlada je začela razburjena zahtevati zadoščanja. To kaže, kako sistematično dela Japonska na to, da bi se s Kitajsko zapletla v konflikt. Japonska hoče vojno in zato ni dosti dati na tiste pomirljive vesti, ki jih zdaj in zdaj razpošilja po svetu.

Z ozirom na to je gotovo času primerno, da si malo ogledamo kitajsko armado. Kitajska vlada je ravno pred nekaj tedni sklenila, da vpelje splošno vojaško dolžnost za vse Kitajce, ki so prekoračili 24. leto svoje starosti. Izbrali bodo seveda le boljše, manj sposobne pa hočejo poslati kot oborožene koloniste v obmejne dežele. Guvernerji posameznih kitajskih dežel so že ukazali prešteti vse moško prebivalstvo in napraviti zapisnike tistih, ki so za vojaško službo sposobni. Seveda, kitajski uradi so še vse bolj okorni in počasni kakor naši, njih zanikrnost je naravnost veličastna in zato ne more nihče slutiti, kdaj bodo pripravljena dela za uvedbo splošne vojaške dolžnosti gotova. Kadar bo ta dolžnost dejansko vpeljana, bo imela Kitajska preogromno armado — če jo bo sploh mogla oborožiti — a vsaj deset let ni misliti, da bi bila vpeljana splošna vojaška dolžnost in zato nam pri sedanjih razmerah ni treba nič ozirov na to jemati. Če pride do vojne med Kitajsko in Japonsko, jo bo morala izvojevati kitajska armada v sedanji svoji sestavi.

To armado in njena svojstva spoznamo lahko iz obsežnega materijala, ki so ga nabrali

in obelodanili vojaški izvedenci, ki so imeli ne le pri zadnji kitajski revoluciji pred dvema letoma, nego tudi sicer priliko, videti kitajsko armado v miru in v vojni in spoznati njene slabosti in vrline.

Nekateri teh vojaških izvedencev so mnenja, da Kitajci sploh niso porabni za vojaške naloge. Drugi so zopet mnenja, da je Kitajec iz severnih dežel že še uporaben za vojaka, Kitajec iz toplih južnih dežel pa da ni za nič. V enem pa soglašajo vsi izvedenci: da je v kitajski armadi prav žalostno preskrbljeno z disciplino.

Patrijarhalno razmerje med gospodom in podložnim, med posestnikom zemljišča in obdelovalcem, je ohranjeno tudi v armadi. Razloček med vojakom in oficirjem je le navidezen; so tudi v kitajski armadi vsakovrstne šarže in različne stopnje oficirjev, a v bistvu je cela divizija le ena rodbina, ki ji zapoveduje ata general, otroci pa so časih ubogljivi in pridni, časih pa tudi ne. O tistem redu, ki vlada v evropskih armadah, na Kitajskem še govora ni. Za svojega vodjo bi šli vojaki tudi v ogenj, če bi bili namreč z njim zadovoljni, a tako, kakor v evropskih armadah, se kitajski vojaki ne dajo komandirati. Evropski vojaški atašeji, ki so opazovali kitajsko armado, ko je marširala na Nanking, pripovedujejo, da so kitajski oficirji z vojaki ravnali tako nežno, kakor bi imeli pred sabo kake deklice in da so se z njimi morali

»Herkules« 20 in na cechi »Grof Beust« že 80 rudarjem in sicer vsem s 1. decembrom. »Pomanjkanje dela«, tako uprave posameznih premogovnikov te odpuste utemeljujejo. Poleg odpustov pa tudi število delavnih dni iz istega razloga v veliki meri omejujejo. Na cechi »Königshorn« na primer je vse delavstvo praznovalo, to se pravi ni delalo dne 1., 11. in 13. novembra, v petih Porensko Pruskih jamah je delavstvo praznovalo dne 6., 11. in 13. novembra, na cechi »Deutschland« dne 18. in 29. oktobra ter 8. novembra, na cechi »Gustav« dne 14. in 18. novembra itd. To pa so le nekatere izmed mnogih.

Roko v roki gre z omejevanjem števila delavcev in števila delavnikov tudi občutno zniževanje zaslužka in trganje na plači. Zakaj rudarjem krčijo tudi plače, o tem premogovni gospodje previdno molče, ker vsakdo ve, da so točasne cene premogu, ki še niso padle, zelo visoke. Povišali so ceno premogu dne 1. aprila 1912 in je to povišanje premogovnim podjetnikom povišalo njihove dohodke za okrog 90 milijonov mark na leto.

Vseeno pa to gospodom še ni zadostovalo, šli so in so dne 1. aprila 1913 cene premogu vnovič zvišali. **Novo povišanje cen pa je dohodke premogovne gospode povišalo za novih, nadaljnih 50 milijonov mark letno.** Kakor videti, so si premogovni magnati v Ruhrskem okrožju znali razmerje napraviti tako, da jim je tekom zadnjih treh let bilo mogoče vtakniti v žep dobičke, ki so dosegali naravnost ogromne vratolomne visočine. Pri 27 premogovnikih, ki so za tretje četrtletje 1913 objavili svoja računska poročila, je čisti dobiček napram tretjemu četrtletju leta 1911. **poskočil za 94 odstotkov!**

Četrtletni dohodki so v tretjem četrtletju leta 1911. namreč znašali 15,134.824 mark, v tretjem četrtletju leta 1913. pa 29,370.465 mark.

Navzlic velikanskim dobičkom rudniških uprav ni prav nič sram takoj delavcem na plači trgati, kakor hitro je živahni odbit premoga le količkaj odjenjal. **Z naravnost občudovanja vredno spretnostjo znajo vsako priliko in vsak položaj izrabiti v svojo korist.** Kadar nastane vsled velike porabe pomanjkanja premoga tedaj zvišajo premogu cene, kadar pa živahni odbit premoga nekoliko jenja tedaj trgajo delavcem na plači. Vedno so le drugi tisti, ki raznovrstne neugodne izpremembe v trgovstvu s premogom morajo vsled premetene gospodarske politike premogovnih baronov prenašati, vedno in vselej znajo pretečo nevarnost izgube natovoriti na hrbet drugim — zanje same pa velja le ugodna stran izprememb, le stran dobička. Pripomniti je še treba, da so agentje premogovnih baronov do zadnjega časa v Ruhrsko okrožje vlačili še tuje delavce in izključeno ni, da bodo ta svoj nečeden posel tudi sedaj nadaljevali, kajti čim večje število delavcev in čim večje pomanjkanje dela, tem lažje bo premogovnim nemškim magnatom mogoče plače rudarjev tlačiti navzdol.

Nihče naj sedaj ne odhaja v Ruhrsko okrožje!

OGRSKO.

Komisija strokovnih organizacij na Ogrskem, v Budimpešti, je z ozirom na vedno naraščajočo brezposelnost sklenila sklicati v Budimpešto izvanredni strokovni kongres, ki se bo kar se tiče dnevnega reda bavil le z edino samo točko — z vprašanjem brezposelnosti.

prav pogajati, do kam bodo marširali in koliko časa bodo počivali.

Stanovski čut je pri kitajskem vojaku zelo razvit. Vojaki se smatrajo za prvi in najvažnejši stan v državi, zaničujejo vse druge stanove in zahtevajo zase vse mogoče privilegije. Kitajski vojaki stoje na stališču, da je njihova edina naloga, streljati na sovražnike, ali jih z mečem ubijati, a nečejo niti za to potrebnih del izvrševati. Kitajski vojak ne koplje nasipov, ne prenaša smodnika ali komisa, ne premika vozov ali topov, ne nosi vode in ne kuha. Samo vojskuje se. Vsa druga dela mora opravljati »kuli«, najnižji dninar, ki ga pozna Kitajska. Severnokitajska armada na primer ima več kompanij pionirjev, a nikar misliti, da prime kateri teh vojakov za lopato in za kramp ter popravi cesto, ali da vzame sekiro in obseka tramove za most. To vse naredi »kuli«, vojak ga le nadzoruje in če treba ošteje in obrca.

Medtem ko je severnokitajsko vojaštvo, kadar je enkrat v ognju, prav vztrajno in hrabro, govore evropski poznavalci kitajske armade o srednjekitajskih četah samo z največjim zaničevanjem. Tako je velika, do zob z najmojnejšimi puškami oborožena kitajska armada, kar zbežala, ko jo je napadlo nekaj sto Mongolcev, ki še pravih pušk niso imeli, kaj še topov. Kitajski vojaki so pometali puške od sebe in prepustili topove sovražniku ter samo bežali in bežali...

Strokovna komisija ima s kongresom namen, opozoriti vlado kakor tudi uprave mestnih občin na dolžnost, ki jo napram vprašanju glede zavarovanja delavstva za slučaje brezposelnosti imajo. Zato je tudi sklenila, da bo trgovskega ministra kakor tudi župana mesta Budimpešte na soudeležbo na ta gotovo zelovažen kongres povabila. Zanimivo je, da je budimpeštanski magistrat strokovnim delavskim organizacijam bil pred nekaj leti naklonjen vsako leto prispevati znaten znesek za podpiranje brezposelnih. Ker pa je magistrat stavil take pogoje, katerih ni bilo mogoče sprejeti, so strokovne organizacije takrat to pomoč morale odkloniti.

FRANCIJA.

Iz Pariza pod 20. novembrom poročajo: Francoski senat (gosposka zbornica) je vsled svoje trme na vse zadnje med drugače tako potrpežljivimi francoskimi rudarji povzročil tako nevoljo in odpor, da je prišlo tu in tam že do stavke. Slede naj tukaj na kratko tozadevna dejstva:

Na Francoskem imajo pravzaprav že neki od 29. junija 1905 pohajajoči zakon, ki v rudništvu sicer že določuje 8urni delavnik, vendar pa velja ta določba le za kopače (Häuer) in je dotična določba le na te omejena. Toda kakor bomo videli, niti kopači niso od tega zakona imeli ničesar. § 1. tega zakona predpisuje: »Šest mesecev po razglasitvi zakona delovni čas za delavce vposlene pri podzemeljskem delu v odkopih premogovnikov ne sme preoračiti 9 ur.« Nadalje še ta paragraf določuje preračunavanje časa glede dohodov na delovne prostore v jamah kakor tudi glede izhodov. Končno določuje, da se mora od označenega datuma za te delavce po preteku dveh let skrajšati delovni čas na 8 in pol ure, ter na zadnje po preteku dveh daljših let na 8 ur. Toda § 4. tega zakona se nahaja s § 1. v kričočem nasprotju. Po njem je podaljšanje delovnega časa namreč dovoljeno in sicer: v slučajih nezdod, iz varnostnih ozirov, **pri slučajnih potrebah ali pa, če vlada med delavci in rudniškimi podjetniki (bolje rečeno odeluhi) glede izpolnjevanja tozadevnih krajevnih navad ali pa običajev sporazum.**

Zlasti zadnja določba je zelo famozna, navada daljšega delovnega časa je pred zakonom seveda bila povsod, in ta navada je ostala tudi po razglasitvi zakona, kar bo tudi vsakdo razumel, kdor rudniške podjetnike, med katerimi v tem pogledu nikjer ni nobene razlike, le količkaj pozna. In ta stara navada je ostala v veljavi tudi za kopače. Zakon je bil enostavno edinole na papirju, posebno še, ker je **slučajna potreba** pri podjetnikih bila stalna. Kako je bila glede sporazuma delavcev nam ni treba nadalje razlagati, vsaj imamo v tem oziru dovolj skušnje pri nas doma. Zadostuje, če dostavimo, da francoski posestniki premogovnikov oziroma njihovi ravnatelji vprašajo delegate rudarjev le tedaj za njihovo mnenje, kadar gre za kako popolnoma brezpomembno stvar. Pri nas je v tem oziru le ta razlika, da rudniški podjetniki oziroma njihove prve skupine delavskim delegatom važnejše izpremembe predložiti morajo, zato pa se jim na mnenje delavskih delegatov ni treba ozirati. Smo torej tudi v tem oziru na tistem kakor naši tovariši na Francoskem.

Čisto naravno, da je tudi praksa pokazala, da je ta zakon, ki ga podjetniki po svoje lahko raztezajo in tolmačijo za rudarje brez vsake najmanjše vrednosti. Podjetniki so kakor v

Marsikatero slabost kitajske armade je pripisovati nezdoštni vojaški izobrazbi oficirjev in slabi in površni vojaški vzgoji rekrutov. Poglaviti nedostatek pa so patrijarhalne razmere v armadi in pomanjkanje vsega smisla za občni blagor, za srečo in korist domovine. Mar je kitajskemu vojaku domovina, nič več kakor njegovemu generalu. — Enemu kakor drugemu je vojaški stan poklic in nič drugega, vojak služi, ker dobi plačo, ker ima boljše življenje, kakor navadni delavec, in ima upanje, da v slučaju vojne ali revolucije naropa in nakrade toliko, da bo za vse življenje preskrbljen. Tako mislijo in čutijo generali, tako oficirji in tako vsi vojaki. Denar jim je vse, kakor kakemu katoliškemu škofu, za denar gredo v boj — za denar pa so tudi vsak čas pripravljeni, izdati svojo domovino, magari celo Japoncem.

To spoznanje je napotilo kitajsko vlado, da poskuša z uvedbo splošne vojaške dolžnosti, ne le povečati kitajsko armado, nego jo tudi izboljšati. Evropski izvedenci so mnenja, da se bo na ta način pač marsikaj doseglo, vendar še dolgo ne toliko, da bi kitajska armada postala podobna katerikoli evropski, že ker kitajski narodni značaj to ovira. Šele, kadar bodo imeli na Kitajskem šole, bodo mogli upati, da ustvarijo disciplinirano in zanesljivo armado. Če se Japonska sedaj loti vojne s Kitajsko, bo tudi majhna japonska armada lahko največjo kitajsko armado razbila.

posmeh tega zakona delovni čas namestu skrajšali — podaljševali.

Rudarji so vodili proti temu povsem krivičnemu zakonu dolg, neizprosen boj, ki je imel za posledico, da je zbornica poslancev od tistihmal že trikrat sprejela tozadevne nove zakonske predloge, ki pa so se vselej in sicer vsled odpora senata vsakokrat izjalovile. Po neki onodnevni demonstrativni stavki, ki so jo rudarji izvedli pomladi leta 1912, je zbornica poslancev sprejela nov načrt, načrt, ki je delovni čas podzemeljskih delavcev vseh rudnikov omejeval na 8 ur. Glede izrednega prekoračenja 8urnega delovnega časa je zakonski načrt poleg varnostnih ozirov dovoljeval podaljšanje celo za dve uri na dan, **omejeno pa je bilo tako nadurno delo na 15 dnij tekom enega leta.** Končno je načrt še vseboval določbo, ki je vladi dovoljevala v nujnih slučajih, na določen čas, delavnik v rudništvu na svojo odgovornost podaljšati. Šlo se je za izredne slučaje, kakor na primer vojska.

Vse zaman! Senat je najpopreje črtal iz zakona rudnike za rudnine in pa jame oziroma lome za skrli. (Šifer.) Potem je število pripustnih nadur zvišal na 150. Pripomniti nam je treba pri tem, da je senat sam že leta 1910, v nekem drugem zakonskem načrtu število pripustnih nadur določil na 90. To pot pa je senat na predlog svojega poročevalca gospoda Boudenoota šel preko svojega lastnega sklepa iz leta 1910.

Seveda, g. Boudenoot se v rudniški stroki spozna, ta gospod je namreč predsednik nadzorstva in glavni akcionar Carvinskega premogovnika v Pas de Calais, torej soizkoriščevalec 1250 rudarjev, ki so vposleni v tem premogovniku in to pove vse. 3945 delnic (akcij) tega premogovnika, v nominalni vrednosti po 500 frankov je vsaka svojim posestnikom leta 1908. prinesla po 150 frankov dividende. Leta 1912. pa je vsaka delnica prinesla že 175 frankov na dividendah. Razume se, da je tudi tržna vrednost tem delnicam poskočila. Če gospod Boudenoot danes eno izmed svojih delnic, za katere je plačal sam po 500 frankov proda, **tedaj dobi za vsako po 4500 frankov.** G. Boudenoot, ki je največji akcionar te ne premogovne, temveč zlate jame, je potemtakem kot strokovnjaški izvedenec bil posebno na mestu zastopati interese narodne industrije kot poročevalec zakona za varstvo delavcev! Kaj se je iz vsega tega izcinilo, smo že videli.

V petek dne 14. novembra je senat rečeni zakon na že navedeni način skvaril. Dne 15. novembra se je o sklepih gospodov senatorjev raznesla vest in že v pondeljek dne 17. novembra je v premogovnem okrožju Pas de Calais stavkalo štiri do pet tisoč rudarjev. V torek je bilo stavkajočih že 10.000. Še istega dne imel je izvrševalni odbor zveze premogovnih delavcev izredno sejo in je po temeljitim posvetovanju sklenil vsdati manifest (oklic), iz katerega nastopne vrstice posnemamo. »Rudarji, dvignite se! Skozij dvajset let že zahtevate odpravo zločinsko dolgega delovnega časa, ki naj bi ga v pomanjkanju priznanja rudniških družb skrajšala javna zastopstva državne moči. Pokazali ste vzoren vzgled potrpljenja, zaupljivosti in nesebičnosti in kaj se vam po dolgem čakanju daje? Nič! Senat je napram vašemu protestu in napram vašim pritožbam ostal gluhi in namestu, da bi vam delil pravico, ki jo zahtevate se je upravičeni vaši jezi na predrzen način osorno uprl. Sedaj bodi dosti tega.

Delavci v jamah, pot, katero vam je nastopiti, vam je označena; dvignite se! Dvignite se vsi za 8urni delavnik. Dvignite se proti dolgemu delovnemu času. Dvignite se proti infamnemu režimu, ki vas ubija. Stavka je za vas postala najsvetejša dolžnost. Dvignite se!... Jutri bo generalna stavka vseh rudarjev cele Francije dala vašim izkoriščevalcem odločen odgovor...«

V sredo dne 19. novembra stavkalo je v severozapadnem premogovnem okrožju že preko 40.000 rudarjev. To število pa je neprenehoma naraščalo kakor razdivjan vihar.

Komisija poslanske zbornice, ki so ji po senatu odklonjeno predlogo vnovič izročili, je sklenila predlagati zbornici število pripustnih nadur kvečjemu na 60 v letu, ki naj bi bile razdeljene na 30 dnij. Glede po senatu zahtevanih 30 minut za dohod na delovni prostor je predlagala, ta čas skrajšati na 15 minut. V ostalem je priporočala sprejem po senatu izvršenih izprememb.

V današnji seji poslanske zbornice je sodrug Jourses interpeliral ministrskega predsednika zaradi odposlatve vojaštva in orožnikov v stavkovno okrožje, obenem pa je tudi zahteval naj se o rudarskem, po senatu odklonjenem zakonu vrši čim preje nova razprava. Ministrski predsednik Bartou je na poslatev vojaštva na znan način opravičeval, češ potrebno je bilo to zaradi vzdrževanja javnega reda, v ostalem pa je soglašal z mnenjem socialističnega govornika, češ, **zahteve rudarjev so upra-**

vičene. (Pri nas v Avstriji bi si kak minister raje dal odrezati jezik, predno bi kaj tacega rekel.) Omenitve vredno je tudi, da je g. Boudeno v senatu onih 150 pripustnih nadur opravičeval s — triletno vojaško službo, ki industriji vsako leto odtegne 200.000 delovnih moči. Za triletni komis torej kot »odškodnino« dolge šilhte! Vsekakor originalno.

Iz drugih strok.

Tarifno gibanje v tiskarstvu.

Delovna in plačilna pogodba oziroma tarifa, ki jo je pred osmimi leti organizacija tiskarskega delavstva z organizacijo tiskarniških podjetnikov ali pa kakor tiskarji pravijo, principalni sklenila, z novim letom 1914 poteče. Oboji, organizacija tiskarskega pomočništva, kakor tudi organizacija podjetnikov imata svoje plačilne (tarifne) komisije, ki tvorita skupaj tarifni urad, ki ima nalogo v spornih tarifnih vprašanjih razsojati. Ob enem pa imata obe komisiji tudi nalogo, da se v pogodbi določenem času pred potekom tarifa sestaneta in skleneta za določen čas novo pogodbo ali pa tarif. Razume se, da tiskarsko delavstvo skuša ob taki priliki, predno sklene s podjetniki novo, staro pogodbo revidirati in zahteva draginjskim razmeram primerno povišanje plač in oziraje se na strašansko škodljivost tiskarskega dela zdravju, tudi primerno skrajšanje delovnega časa. To pot pa se zdi, da si je organizacija podjetnikov posebno nabrusila zobe, kajti pogajanja, ki so se za sestavo novega tarifa že vršila, so se ob trmi nekaterih preobestnih podjetnikov razbila in boj se je že sedaj na celi črti pričel. Zakaj se gre? Gre se v prvi vrsti za malenkostno povišanje plače, za malo skrajšanja delovnega časa. V obeh vprašanjih bi se bil dal nemara dognti sporazum, dasi stavijo principalni z ozirom na zahtevek povišanja plače precej več izvršenega dela posebno pri stavnih strojih, toda glavno, kar zahtevajo podjetniki in nakar delavci ne morejo pristopiti, je uvedba paritetnega posredovanja dela. Da bodo naši tovariši glede paritetnega posredovanja stvar lažje razumeli, treba povedati sledeče: Posredovanje za delo imajo delavci sami v rokah in ne sme brez teh posredovalnic noben podjetnik sprejeti nobenega tiskarskega delavca v delo, oziroma sme sprejeti v delo le tistega delavca, katerega mu posredovalnica za delo tiskarskih pomočnikov, priporoči. Glavna borba se suče baš okoli tega vprašanja. Tiskarski pomočniki teh posredovalnic, potom katerih imajo v tiskarnah takorekoč odločujoči vpliv in s pomočjo katerih odvrtačo od tiskaren vsak kvarljiv pojav, ki bi jim znal škodovati, ne morejo in ne smejo iz rok izpustiti za nobeno ceno. Tiskarniški podjetniki pa hočejo, naj bodo uprave teh posredovalnic razdeljene tako, da bi v njih upravah sedelo polovico podjetnikov, polovico pa delavcev. Skratka, da bi v njih vladala pariteta. Ker pa je v tiskarski stroki tako, da tisti kdor ima v rokah posredovalnice, je ob enem gospodar celotnega položaja in bi bili pomočniki takorekoč izgubljeni, če bi se jim podjetniki v posredovalnice vrinili, je pač lahko razumljivo, da pomočniki riskirajo raje vse drugo, kakor pa da bi si te posredovalnice pustili vzeti.

Ves boj, ki se je sedaj v tiskarski stroki pričel, nosi več ali manj pečat principijelnosti, v katerem stopa materijelno prašanje trenutno več ali manj v ozadje.

K temu prašanju se pridružuje tudi še prašanje sočasne veljavnosti tarifa tiskarniških pomočnikov in pa tarifa tiskarskega pomožnega delavstva, kar bi bilo, ako bi šlo po želji podjetnikov, škodljivo za oboje, ker bi se s tem oslabila obrambna moč obojih, utrdilo pa položaj podjetnikov.

Ker so vsa pogajanja prišla na mrtvo točko, se je pričel boj. Organizacija tiskarniških podjetnikov je imela v petek dne 5. t. m. na Dunaju zborovanje, na katerem je sklenila, da se ima že v soboto dne 6. decembra vsemu tiskarniškem delavstvu, kakor tudi vsemu pomožnemu tiskarniškem delavstvu po celi državi na štirinajst dni delo odpovedati.

Odpoved se je res tudi po vseh avstrijskih deželah izvršila.

Boj se je torej pričel, toda v kolikor poznamo strokovno organizacijo tiskarjev, bodo na bojišču obležali — podjetniki, izmed katerih bo marsikaterega konkurs izkrcvavel popolnoma, če si gospodje stvar ne bodo pravočasno premislili.

Da bodo rudarji sprevideli kaj zna dobra strokovna organizacija, se bomo k stvari še enkrat povrnili, premišljujejo naj, če tudi sami ne bi imeli lahko tako strokovno organizacijo, — lahko samo dela in volje je treba.

Zvišanje v kraju navadnih dnevnih plač v Št. Vidu ob Glini.

Meseca junija t. l. je Unija rudarjev avstrijskih na okrajno glavarstvo v Št. Vidu ob Glini na Koroškem poslala vlogo glede povišanja v kraju navadnih dninarin, v okrožju tega glavarstva, ki naj bi tvorili podlago za novo določitev višjih bolniških podpor. Potreben je ta korak bil tudi že zaradi tega, ker so navadne dninarine v tem kraju bile že precej zastarele in so bili bolni delavci vsled nizkih dninarin precej občutno oškodovani. Z ozirom na skušnje, ki jih v tem pogledu z raznimi glavarstvi že imamo, moramo pripoznati, da se je okrajno glavarstvo v Št. Vidu ob Glini požurilo in vlogo v sorazmerno kratkem času rešilo. Sicer pa rešitev vloge v ugodnem smislu na podlagi uradnim potom dognanih plačilnih razmer ni mogla biti dvoumljiva. Povišanje je bilo neizogibno.

Tozadevni odlok c. kr. okrajnega glavarstva v Št. Vidu ob Glini se glasi:

C. kr. okrajno glavarstvo Št. Vid dne 14. novembra 1913.

Štev. 30.710.

Določitev v kraju navadnih dnevnih plač za rudarje v političnem kraju Št. Vid.

Uniji rudarjev avstrijskih

v Trnovanih.

C. kr. okrajno glavarstvo smatra po zaslišanju zaupnikov, v smislu § 7 zakona z dne 30. marca 1888, državnega zakona številka 33 v kraju občajne dninarine za rudarje, ki so podvrženi bolniško zavarovalni dolžnosti, v sodnih okrajih Althofen in Eberstein, kakor sledi povišati:

1. Mladostni delavci pod 16 let starosti 1 K.
2. Vozači, oziroma izpravljalci, kurilci kotlov in drugi delavci na dnevu 2 K 50 v.
3. Kopači, učni kopači, profesionisti, strojniki in oskrbovalci kotlov 3 K 40 vin.
4. Uradniki, plezalci, pazniki 4 K 60 vin.
5. Delavke 1 K 40 vin.

C. kr. okrajni glavar:

V. z. Merlin.

Nesebična dobrota.

Z velikanskim veseljem prinašajo slovenski klerikalni listi sledečo novico:

»Dr. Brejc — veleposestnik in veleindustrijec! Dne 22. novembra t. l. je kupil na javni dražbi posestvo Grueserhof Conte Veita pri Brežah gospod dr. J. Brejc. Po svoji dobroti je prišel gospod dr. Brejc v obveznosti in se je moral varovati škode s tem, da je prevzel posestvo po ceni sodniške cenitve. Posestvo obstoja iz večjega gospodarstva, ki ima veliko travnikov in gozda, najvažnejši del pa je rudokop na talk (Speckstein). Tega se je doslej produciralo letnih okroglo 150 vagonov. Ta pridelek se rabi v papirnih tovarnah kot primes, ki dela papir neprozoren in gladek in je tem več vreden, ker se nahaja v Evropi sploh le na nekaterih mestih. Želimo novemu posestniku, da se mu posreči spraviti to lepo posestvo na tisto višino in rentabilnito, katero je očitvidno tukaj doseči z smotrenim delom in gospodarsko razumnostjo.«

Notica nam pove, da stari pregovor — dobrota je sirota — ni več resničen. Klerikalni veljaki nam dokazujejo namreč ravno nasprotje tega pregovora. Dobrota, ob kateri postane človek veleposestnik je zelo prijetna, pa kaj če bi bil gosp. dr. Brejc g. Conte Veitu nemara namenoma toliko časa izkazoval »dobrote«, ki so najbrže obstojale v posojevanju denarja, da mu je končno vse skupaj padlo v naročje, kakor zrelo jabolko? Pa bodi že kakorkoli, eno pa je gotovo, namreč, da imajo klerikalni veljaki neko posebno, sumljivo srečo, pa Bog varuj vsacega, da bi jim v pričo dejstva, da priprosto slovensko ljudstvo obubožava, kdo očital, da jih pri vsem njihovem delovanju za »blagor slovenskega ljudstva« spremlja prikrita sebičnost. Tudi o poslancu dr. Korošču trdijo, da ima, seveda tudi »v blagor slovenskega ljudstva« danes že svojih 15.000 K letnih dohodkov! Kakor videti se klerikalna politika gospodom voditeljem precej dobro izplačuje. Med tem ko morajo slovenski rudarji za košček suhega kruha težko robotati in slovenski kmet prihaja na boben, postajajo slovenski klerikalni velikaši iz same »nesebične dobrote« graščaki in bogataši. In ti ljudje, ki sami iz same »nesebičnosti« ne morejo dosti nagrabiti skupaj, pripovedujejo delavcem in malim kmetom, da dobe za vse svoje trpljenje plačilo — na onem svetu! V hinavščini so ti gospodje naravnost neprekosljivi.

Gospod dr. Brejc ima sedaj priliko svoje krščanstvo in svojo narodnost tudi praktično udejstviti, lahko sprejme potrebno število slovenskih rudarjev, ki pa jih naj tudi pošteno pla-

ča. Toda bojimo se, da bomo tudi v tem oziru doživeli veliko razočaranje, kajti kadar se gre pri tej gospodi za denar, tedaj njihovo narodnost po navadi jemlje hudič.

Shodi.

Zagorje ob Savi. Podružnica Unije rudarjev avstrijskih sklicuje zelo važen rudarski shod, ki se bo vršil v nedeljo dne 14. decembra t. l. ob 9. uri dopoldne v dvorani gospoda Rih. Mihelčiča. Dnevni red shodu bo 1. Bilanca bratovske skladnice v Zagorju. 2. Razni predlogi in nasveit. Z ozirom na važnost dnevnega reda, vabimo vse rudarje, da se shoda v polnem številu udeleže.

Odbor.

Prošnja uredništva.

Ker nameravamo dati zvezati letnike »Rudarja« za leto 1912 in 1913 smo III. letnik za leto 1912 za knjigoveza že sestavili. Pri tem pa smo opazili, da nam 1. in 2. številka od leta 1912 manjka. Prosimo torej vse sodruge, ki bi morda 1. in 2. številko »Rudarja« od leta 1912 imeli, naj nam te številke blagohotno vpošljejo. Upamo, da naša tozadevna prošnja ne ostane brez uspeha, ker bi bilo res škoda, če bi III. letnik »Rudarja« za leto 1912 ne bi mogli dati vezati. Vpošljejo se naj na sledeči naslov: Uredništvo »Rudarja« v Ljubljani, Ilirska ulica 22.

Uredništvo.

Naznanilo načelstva Unije.

Nastopne skupine in vplačevalnice do 28. novembra s centralno blagajno še niso obračunale:

Revir Turn: Türmitz, Křemuš, Seestadt, Švac.

Revir Falknov: Jahimov, Doglasgrün, Stelzengrün, Ottovice, Nallesgrün, Haberspirk.

Revir Ljubno: Bleiberg, Raibl Kreuth, St. Kathrein, Grünbach, Tollinggraben, Böckstein, Göriach, St. Johann, Arzberg, Parschlug, Breitenau.

Revir Trbovlje: Idrija.

Revir Moravska Ostrava: Sternberg, Jindřich, Jiř, Hrušov, in koksarji v Moravski Ostravi.

Revir Nyřany: Nyřany, Honosice.

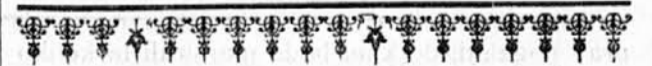
Revir Galicija: Tenezmek, Libiaz, Novostelica.

Člani gori navedenih skupin in vplačevalnic naj skrbje za to, da bodo njihovi funkcionarji dolžnosti, ki so jih pri volitvi prevzeli točno izpolnjevali. K tem dolžnostim spada samo ob sebi razumljivo tudi točno obračunavanje z glavno blagajno. Obračun pa se ima za pretečeni mesec vselej do 15. vsakega meseca centrali vposlati. Za vse neprilike, ki znajo članom vsled nerednega obračunavanja nastati so odgovorni dotični funkcionarji.

Načelstvo.

Zabtevajte v vseh rudarskih krajih v vseh gostilnah, Rudarja in „Zarja“!

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Našim čitateljem. Ni izključeno, da bo prihodnja številka »Rudarja« vsled plačilnega gibanja tiskarjev zakasnila.

I. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji „Adler“.

Vozna kolesa.

Ceniki zastonj in franko.

